

DECIZIE

11 octombrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Ion Druță
Dumitru Mardari
Mariana Pitic
Luiza Gafton

examinând, fără înștiințarea participanților la proces, recursul declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Mîrzac Victor și Nica Galina împotriva lui Timofti Ion cu privire la înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului imobil,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, prin care a fost respins apelul declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina și menținută hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2016,

c o n s t a t ă:

La 02 august 2016, Mîrzac Victor și Nica Galina au depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Timofti Ion cu privire la înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului imobil.

În motivarea acțiunii reclamanții Mîrzac Victor și Nica Galina au indicat că prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 02 iunie 2004, a fost admisă acțiunea lor depusă împotriva lui Timofti Grigore privind înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate și obligat pârâtul să demoleze porțiunea de gard care intersectează terenul lor aferent, amplasat în mun. Chișinău, str. P. Ungureanu, 9, conform hotărârilor stabilite și indicate în titlurile de autentificare a dreptului deținătorului de teren nr. 7856 și nr. 7857 eliberate la 11 aprilie 2003, precum și să instaleze linia de demarcare al hotarului terenului conform Planului indicat în titlurile de autentificare a dreptului deținătorului de teren nominalizate și să nu le creeze obstacole în exercitarea dreptului lor de proprietate asupra terenului enunțat. Hotărârea menționată a devenit irevocabilă prin neatacare la 18 iunie 2004, fiindu-le eliberat tot la această dată și titlul executoriu nr. 2-581/04.

Afirmă că la 12 iulie 2004, s-au adresat cu cerere la Oficiul de Executare Centru, solicitînd primirea spre executare a titlului executoriu nr. 2-581/04 din 18 iunie 2004 eliberat de către Judecătoria Centru, mun. Chișinău privind executarea hotărârii din 02 iunie 2004, iar la 28 septembrie 2004, în prezența lor și a debitorului Timofti Grigore, de către executorul judecătoresc Natalia Turcu a fost întocmit procesul-verbal privind executarea hotărârii, la

fața locului, str. P. Ungureanu, 9, mun. Chișinău, constatându-se faptul că Timofți Grigore a demolat porțiunea de gard, care intersectează terenurile lor aferente, conform hotarelor stabilite în titlurile de autentificare a drepturilor deținătorilor de teren, precum și a fost instalată linia de demarcare al hotarului conform planului din titlurile nominalizate.

Declară că la 06 iulie 2016, cu scopul divizării terenului aferent casei de locuit între coproprietari, Nica Galina a încheiat cu CCP "Larmi" contractul nr. 10/T privind stabilirea hotarelor terenului nr. cadastral 01001011.38, amplasat pe str. P. Ungureanu, 9, mun. Chișinău, unde în rezultatul măsurărilor s-a depistat că proprietarul terenului nr. cadastral 01001014.11 Timofți Ion, la construirea gardului din piatră în perioada anului 2010, a acaparat ilegal, fără știrea lor, o porțiune din terenul aferent casei lor de locuit nr. cadastral 01001011.38, fapt prin ce le-a fost încălcat dreptul de proprietate asupra imobilului dat.

Astfel, cer Mîrzac Victor și Nica Galina să fie obligat Timofți Ion să înlăture obstacolele în folosirea dreptului lor de proprietate asupra porțiunii de teren acaparată ilegal de către pârât din terenul nr. cadastral 01001011.38 conform Actului de trasare a hotarelor de pământ, cât și a planului lotului de teren conform măsurărilor efectuate, precum și încasarea din contul pârâtului în beneficiul lor cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2016, acțiunea a fost respinsă ca neântemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, a fost respins apelul declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina și menținută hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2016.

La 10 iulie 2017, în termenul prevăzut de art. 434 CPC, Mîrzac Victor și Nica Galina au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017 și hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2016, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În susținerea recursului Mîrzac Victor și Nica Galina au invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, interpretând și aplicând eronat normele de drept material și procedural.

Declară că instanța de apel ilegal a respins mijlocul de probă – Raportul de constatare tehnico-științifică nr. 614 din 28 noiembrie 2016 întocmit de către Centrul Expertize Independente "CEXIN", motivând că a fost prezentat cu încălcarea termenului de prezentare a probelor, adică până la finalizarea examinării cauzei în fond, or, acesta a fost întocmit abia peste 5 zile după emiterea hotărârii primei instanțe, fiind astfel în imposibilitate să prezinte proba dată la această etapă de examinare a cauzei.

Mai mult ca atât, în cadrul ședinței primei instanțe din 23 noiembrie 2016, prin cerere scrisă, au solicitat reluarea examinării cauzei în fond și amânarea ședinței de judecată, cu acordarea unui termen suplimentar pentru a prezenta Raportul de expertiză, iar ca dovadă a fost anexată cererea privind efectuarea expertizei și copia bonurilor de achitare al acesteia.

De asemenea, au indicat recurenții că dânșii nu au avut de unde să cunoască că la construirea gardului în anul 2010 intimatul-pârât Timofți Ion le-a acaparat ilegal o porțiune din terenul aferent casei lor de locuit amplasat pe str. P. Ungureanu, 9, mun. Chișinău, aflând despre faptul dat abia în anul 2016, când au fost efectuate măsurările de delimitare a hotarelor lotului de pământ nr. cadastral 01001011.38, între coproprietari.

La 02 august 2017, în adresa intimatului Timofți Ion a fost expediată copia recursului declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii a referinței.

La 24 august 2017, Timofti Ion a depus referință, solicitând să fie considerat drept inadmisibil recursul declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina, cu menținerea deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017 și hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2016, pe care le consideră legale și întemeiate, invocând că instanțele de judecată ierarhic inferioare au verificat minuțios toate circumstanțele, care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, dând o apreciere corectă suportului probatoriu al cauzei.

De asemenea, a susținut intimatul că din imaginile foto anexate la actele cauzei rezultă că pe terenul în litigiu nu există nici un gard de piatră, ci este unul din metal care a fost construit nemijlocit de către însăși recurenții-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina după instalarea liniei de demarcare a hotarelor, adică după executarea hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 02 iunie 2004.

Mai mult ca atât, chiar dacă ar exista pe terenul în litigiu un asemenea gard din anul 2010, potrivit art. 390 alin. (1) Cod civil, recurenții-reclamanți trebuie să tolereze faptul dat în situația în care timp de 6 ani nu au înaintat pretenții cu privire la înlăturarea obstacolelor prin demolarea construcției.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 27 septembrie 2017, recursul declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina a fost considerat admisibil.

Potrivit art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs și obiecțiile din referința depusă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, casată decizia instanței de apel, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din suportul probatoriu prezent la materiale cauzei rezultă că la 02 august 2016, Mîrzac Victor și Nica Galina au depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Timofti Ion, solicitând obligarea intimatului-pârât să înlătore obstacolele în folosirea dreptului lor de proprietate asupra porțiunii de teren acaparată ilegal de către ultimul din terenul nr. cadastral 01001011.38 conform Actului de trasare a hotarelor de pământ, cât și a planului lotului de teren conform măsurărilor efectuate, precum și încasarea din contul ultimului în beneficiul lor cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2016, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Instanțele de judecată ierarhic inferioare, cu referire la prevederile art. 118 alin. (1) CPC, și-au motivat soluția prin faptul că apelanții-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina nu au prezentat probe că o porțiune din terenul lor a fost ocupată de către intimatul-pârât Timofti Ion.

La fel, au notat instanțele de judecată ierarhic inferioare că Actul de trasare a hotarelor lotului de pământ din 29 iunie 2016 întocmit de către CCP "Larmi" nu constituie probă în acest sens, deoarece a fost întocmit de către o Cooperativă Comercială de Producție, fără a fi semnat de careva expert atestat, precum și nefiind clară calificarea specialistului și atribuțiile cadastrale ale acestuia.

În ceea ce privește Raportul de constatare tehnico-științifică nr. 614 din 28 noiembrie 2016 întocmit de către Centrul Expertize Independente "CEXIN", prezentat de către

apelanții-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina în cadrul instanței de apel, Curtea de Apel Chișinău, cu referire la prevederile art. 372 alin. (1)-(1²) CPC, a considerat că acesta nu poate fi admis în calitate de probă, deoarece ultimii trebuia să depună toată diligența necesară ca să-l prezinte primei instanțe până la finalizarea examinării cauzei în fond.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluția dată în prezentul litigiu drept una arbitrară și abuzivă, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 26 alin. alin. (1) – (4) CPC, procesele civile, se desfășoară pe principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale. Contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu pricina dată judecării și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței. Instanța care judecă pricina își păstrează imparțialitatea și obiectivitatea, creează condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale pricinii. Egalitatea părților în drepturile procedurale este garantată prin lege și se asigură de către instanță prin crearea posibilităților egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și de drept, astfel încât nici una dintre părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Conform art. 117 alin. (1) CPC, probele în pricini civile sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a pricinii.

Potrivit art. 118 alin. (1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Din dispozițiile art. 204 CPC, rezultă că, judecătorul decide acceptarea probelor în prima ședință de judecată dacă participanții la proces au fost în imposibilitate să le prezinte în termenul stabilit de instanță la etapa pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare. Dacă nu poate depune imediat contraprobe, partea adversă are dreptul să solicite amânarea procesului.

Prin prisma art. 211 alin. (1) CPC, în cadrul examinării pricinii în fond, președintele ședinței este obligat să creeze condiții pentru ca participanții la proces să-și expună considerentele referitor la circumstanțele de fapt și de drept ale pricinii, să facă completări și să prezinte probe în condițiile prezentului cod. În acest scop, judecătorul trebuie, după caz, să elucideze împreună cu participanții la proces circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii și să cerceteze probele din dosar.

În conformitate cu art. 372 alin. alin. (1)-(1²) CPC, părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă au fost în imposibilitate să o facă la examinarea pricinii în prima instanță. Instanța de apel nu are dreptul să administreze probele care au putut fi prezentate de participanții la proces în prima instanță, cu excepția situației stabilite la alin. (1). În cazul în care părțile și alți participanți la proces invocă necesitatea administrării de noi probe, aceștia trebuie să indice probele respective, mijloacele prin care ele pot fi administrate, precum și motivele care au împiedicat prezentarea lor în prima instanță.

Materialele cauzei denotă că recurenții-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina au depus prezenta cerere de chemare în judecată la 02 august 2016.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 08 august 2016, emisă în ordinea prevăzută de art. 168 CPC - Primirea și repartizarea cererii de chemare în judecată, părțile au fost citate pentru prima ședință de judecată la data de 05 octombrie 2016.

Din procesul-verbal al ședinței de judecată a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 05 octombrie 2016, rezultă că reprezentantul recurenților-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina – avocatul Kușnir Mariana, în baza mandatului seria MA nr. 0884787 din 02 august 2016, printr-un demers verbal, a solicitat instanței de judecată amânarea ședinței de judecată pe motiv că clienții săi s-au adresat cu o cerere către un expert independent pentru efectuarea expertizei de constatare tehnico-științifică întru stabilirea încălcării dreptului lor de proprietate asupra porțiunii de teren acaparată ilegal de către intimatul-pârât Timofti Ion din terenul nr. cadastral 01001011.38, cu acordarea unui termen până la întocmirea respectivului Raportul pentru a-l putea prezenta ulterior instanței de judecată, care a fost admis de către instanța de judecată, cauza fiind amânată pentru data de 22 noiembrie 2016 (f.d. 33-36).

Totodată, potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 22 noiembrie 2016, data finalizării examinării cauzei în fond, reprezentantul recurenților-reclamanți Mîrzac Victor - avocatul Kușnir Mariana, nu s-a prezentat în cadrul acestei ședințe de judecată, iar după audierea poziției reprezentantului intimatului-pârât Timofti Ion - Musteață Eugeniu, ședința de judecată a fost întreruptă pentru data de 23 noiembrie 2016 pentru replici și deliberare (f.d. 42-46).

Se reține că la 23 noiembrie 2016, reprezentantul recurenților-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina – avocatul Kușnir Mariana a depus la Judecătoria Centru, mun. Chișinău o cerere scrisă, solicitînd reluarea examinării cauzei în fond și amânarea ședinței de judecată pentru o altă dată posibilă din motiv că absența sa la ședința de judecată din 22 noiembrie 2016 se datorează unor circumstanțe ce nu a depins de voința sa, și anume că s-a aflat într-un ambuteiaj creat în rezultatul unui accident rutier din str. V. Alecsandri, fiind astfel în imposibilitate de a anunța instanța de judecată că Raportul de constatare tehnico-științifică nu a fost încă finisat, avînd nevoie de un termen suplimentar pentru prezentarea acestuia (f.d. 40-41).

Însă, prin încheierea protocolară din 23 noiembrie 2016, Judecătoria Centru, mun. Chișinău a respins demersul reprezentantului recurenților-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina – avocatul Kușnir Mariana privind reluarea examinării cauzei în fond și amânarea ședinței de judecată, făcînd referire la faptul că reclamanții nu s-au prezentat în cadrul ședinței anterioare de judecată și nu au prezentat careva probe sau circumstanțe noi întru reluarea examinării cauzei în fond (f.d. 46-47).

Ține de menționat faptul că în cadrul ședinței de judecată a instanței de apel din 05 aprilie 2017, reprezentantul recurenților-apelanți Mîrzac Victor și Nica Galina – avocatul Kușnir Mariana a solicitat Curții de Apel Chișinău anexarea la materialele cauzei în calitate de probă Raportul de constatare tehnico-științifică nr. 614 din 28 noiembrie 2016 întocmit de către Centrul Expertize Independente ”CEXIN”, cerință care a fost admisă de către instanța de apel (f.d. 73-80, 84-85).

În circumstanțele expuse și în contextul normelor de drept citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră eronată concluzia instanței de apel precum că Mîrzac Victor și Nica Galina trebuiau să depună toată diligența necesară pentru a prezenta Raportul de constatare tehnico-științifică nr. 614 din 28 noiembrie 2016, până la etapa finalizării examinării cauzei în fond, or, după cum rezultă din actele cauzei respectivul raport a fost întocmit la 28 noiembrie 2016, adică peste 5 zile după pronunțarea hotărârii Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 23 noiembrie 2016, fapt ce

denotă că până la data emiterii hotărârii judecătorești recurenții-reclamanți din motive ce nu au depins de voința lor au fost în imposibilitate să prezinte respectiva probă în baza căreia dâșii își justifică pretențiile din acțiune, circumstanțe însă de care instanța de apel nu a ținut cont.

La fel, instanța de apel a ignorat și acel fapt că reprezentantul recurenților-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina – avocatul Kușnir Mariana încă la etapa examinării cauzei în prima instanță a încercat să prezinte respectivul Raport de expertiză, solicitînd în acest sens, prin demersul verbal din 05 octombrie 2015 și respectiv prin cererea scrisă din 23 noiembrie 2016, acordarea unui termen suplimentar pentru prezentarea ulterioară a acestuia, cerință care însă a fost respinsă de către prima instanță.

Afară de aceasta, atît prima instanță, cât și instanța de apel, contrar prevederilor art. 130 CPC, au considerat drept inadmisibil înscrisul prezentat în calitate de probă de către recurenții-reclamanți Mîrzac Victor și Nica Galina, și anume Actul de trasare a hotarelor lotului de pămînt din 29 iunie 2016 întocmit de către CCP ”Larmi” (f.d. 19-20).

În această ordine de idei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că atît prima instanță, cât și instanța de apel, care nu a înlăturat neajunsurile menționate, la examinarea prezentei cauze au încălcat în mod inadmisibil dreptul unei părți la un proces echitabil prevăzut de art. 6§1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, în special principiul egalității armelor în proces.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că din jurisprudența CtEDO, în cauzele cu caracter civil se degajă anumite principii legate de noțiunea de ”proces echitabil” prevăzut de art. 6§1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, printre care și respectarea principiului egalității armelor. Cerința egalității armelor, în sensul unui ”echilibru just” între părți se aplică, în principiu, atît în materie civilă, cât și penală.

Menținerea unui ”echilibru just” între părți în litigiile, opunînd interese private, presupune că egalitatea armelor implică obligația de a oferi fiecărei părți o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza, inclusiv probele, în condiții care să nu o plaseze într-o situație net dezavantajată în raport cu adversarul său (cauza *Dombo Beheer B.V. c. Olandei*, hotărârea din 27 octombrie 1993).

Distinct de aceasta, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel nu s-a expus nici în privința faptului că atît în apelul declarat (f.d. 69-72), cât și în cadrul ședinței de judecată a instanței de apel din 17 mai 2017 (f.d. 92 verso), Mîrzac Victor și Nica Galina au declarat că intimatul-pârât Timofti Ion a instalat pe terenul în litigiu nu gard din piatră, dar un gard din metal (din tablă, fapt ce se reflectă și din imaginile foto anexate la actele cauzei (f.d. 77).

În temeiul celor precitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază drept arbitrară decizia instanței de apel, care nu a luat în considerație toate circumstanțele cauzei, pronunțînd în acest sens o decizie neîntemeiată.

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că decizia instanței de apel pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs la examinarea pricinii în ordine de recurs, și reiterînd lipsa temeiurilor legale de a restitui cauza spre rejudecare în prima instanță (art. 432 alin. 3 lit. d) și f) CPC), Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina, casa decizia Curții de Apel Chișinău

din 17 mai 2017, cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând pricina, să emită o decizie legală și întemeiată, cu respectarea dreptului părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Mîrzac Victor și Nica Galina.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Mîrzac Victor și Nica Galina împotriva lui Timofti Ion cu privire la înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului imobil, cu remiterea cauzei civile spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Ion Druță

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

Luiza Gafton